

Nikolaj Hartung Kjærby's prædiken juledag

Taler

Nikolaj Hartung Kjærby
Præst

Dato

25. december 2024

Omstændigheder

Prædikenen er optaget på forhånd, men sendt ud som podcast på *Podcastgudstjenester* svarende til juledag 2024.

Prædikentekster

Hebræerbrevet kapitel 1, vers 1-5
Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

Salmer

Velkommen igen, Guds engle små
Et lidet barn så lysteligt
Mit hjerte altid vanker
Lovet være du, Jesus Krist

- 1 Der var engang en fisker, som boede med sin kone i en muddergrøft tæt ved havet, og han gik hver dag derhen for at fange fisk. En dag fangede han en stor flynder, men da han halede den op, begyndte den at tale til ham og forklarede at den i virkeligheden var en prins der var blevet forhekset, og derfor satte han den
5 fri igen.

De af jer der har set julekalenderen *Pyrus i Alletiders Eventyr* en af de utallige gange den har været sendt, kender sikkert historien, og det samme gør de af jer der selv har læst Grimms Eventyr eller fået dem læst højt som børn, men jeg vil
10 alligevel lige repetere hvad der sker: Da fiskeren kommer hjem til sin kone, bebrejder hun ham at han slap den talende fisk fri uden at bede den om noget til gengæld, for eksempel et nydeligt lille hus at bo i i stedet for muddergrøften. Hun får overtalt ham til at gå ned til havet og kalde på fisken, og den dukker rent faktisk op og opfylder ønsket. Men næste morgen fortryder konen at hun
15 ikke bad om mere, og trods mandens protester får hun overtalt ham til at gå ned og kalde på fisken igen og bede den om et slot. Også det ønske bliver opfyldt, men konen er stadig ikke tilfreds, for hvad gavn har hun af rigdommen hvis hun ikke kan bestemme over andre mennesker? Så manden bliver igen sendt afsted for at bede flynderen om at gøre hende til først konge, derefter kejser, og
20 derefter pave. For hver gang bliver mandens protester stærkere, og for hver gang han går ned til havet, er det mere og mere mørkt og oprørt, men flynderen fortsætter med at opfylde konens ønsker uden at protestere over det. Galt går

det først da solopgangen vækker hende i hendes pavelige sovekammer. Som pave lever hun ellers i uforlignelig pomp og pragt og tager dagligt imod konger og kejsere der knæler og kysser hendes fødder, men synet af solopgangen gør hende edderspændt over at hun ikke bestemmer over solen og månen! Derfor beder hun sin mand gå ned til fisken en sidste gang og sige at nu vil hun gerne være Vorherre selv! Manden faldt på knæ og rakte hænderne op imod hende. "Det kan han ikke gøre," sagde han, "vær dog nu fornøjet med at være pave." Da blev konen ude af sig selv, håret fløj vildt om hovedet på hende, og hun gav ham et spark. Så skyndte han sig at stikke i tøjet og løb, som det gjaldt livet. Udenfor rasede stormen, så han næsten ikke kunne stå på benene, træerne blev revet op med rod, bjergene skælvede, og store klippestykker blev slynget ud i havet. Himlen var kulsort, og det tordnede og lynede. Bølgerne gik så højt som kirketårne, og det hvide skum sprøjtede op i luften. Manden råbte så højt, han kunne, men kunne ikke engang høre, hvad han selv sagde: "Flynder lille, flynder god, stig op til mig af havets flod, for min hustru Isabil vil meget mere end jeg vil." "Hvad er der nu i vejen?" spurgte flynderen. "Hun vil være Vorherre," sagde manden, og tænderne klaprede i munden på ham. "Gå hjem," sagde flynderen. "Hun sidder igen i muddergrøften."

Jeg ved ikke om det er tanken at der skulle være en pointe med at det i eventyret er en kvinde der er ærgerrig ud over alle grænser, mens hendes mand er fornuftens og mådeholdets stemme, men mon ikke det er tilfældigt? Jeg synes i hvert fald ikke der er nogen grund til at antage at kvinder i al almindelighed skulle være mere æresyge og begærlige end mænd (måske snarere tværtimod). Derfor gør vi nok klogest i at høre eventyret som en advarsel til både mænd og kvinder mod at lade os forføre af griskhedens ånd – en advarsel der i øvrigt også lyder talrige steder i Bibelen i såvel Det Gamle som Det Nye Testamente. Men den væsentligste årsag til at jeg valgte at genfortælle dette eventyr netop i dag, er at det på en måde er juleevangeliets diametrale modsætning – ikke hvad budskabet angår, men hvad handlingen angår. Hvor eventyret tager udgangspunkt i en kvinde der bor under hvad der vel må siges at være de uslest tænkelige kår, i en muddergrøft, men som får smag for rigdom og magt i en grad så hun slet ikke kan få nok, så handler julens evangelium tværtimod om en der fra starten havde det hele, men som gav afkald på det. Vi hørte det meget smukt udtrykt i dagens anden læsning fra Hebræerbrevet: "Han er Guds herligheds glans og hans væsens udtrykte billede, og han bærer alt med sit mægtige ord", og teksten fra Esajas' Bog kalder ham "Underfuld Rådgiver, Vældig Gud, Evigheds Fader, Freds Fyrste". Men han valgte at stige nedad på den selvsamme rangstige

som fiskerkonen ønskede at stige op ad. Den eneste lighed mellem Jesus og konen i muddergrøften var at ingen af dem tilsyneladende stillede sig tilfreds med at gøre noget halvt. Konen kunne have ladet sig nøje med at få et hus, med at få et slot, med at være konge eller kejser eller endda pave, men nej, hun ville
65 være Gud selv. Jesus – ja, han kunne have nøjedes med at fornede sig en lille smule og træde frem som en mægtig engel, en halvgud, eller hvis han absolut skulle træde frem som menneske, så i det mindste som den stærkeste og mægtigste af alle mennesker. Men nej, han valgte at blive et hjælpeløst spædbarn.
70 Okay, så i det mindste en kongesøn på et slot, svøbt i silkedyner og fra fødslen hyldet af rigets fornemste kvinder og mænd? (*ryst på hovedet*) Ah-ah. ”I krybben lagt, i klude svøbt.” Og de eneste barselsgæster var nogle lokale hyrder.

Jeg tror ikke det er særlig svært for nogen af os at forstå hvad det var der
75 motiverede fiskerkonen fra eventyret til at handle som hun gjorde, for selvom hun måske nok er en karikeret figur, så: Hånden på hjertet, har du nogensinde selv ønsket dig at du havde en mere ærefuld position end du har? En højere stilling? En højere løn? Et større hus? En større bil? Det er der i hvert fald mange danskere der ønsker sig, og det selvom der nok er mindst en milliard mennesker i
80 verden der med glæde ville bytte livsvilkår med den materielt set fattigste i det her lokale. Det ligger bare så dybt i os mennesker at vi sjældent bliver helt tilfredse, men altid gerne vil have bare en lille smule mere. Konen i muddergrøften ønskede jo heller ikke fra starten at hun gerne ville være Gud, men havde adskillige mellemstationer på vej derop.

85 Til gengæld kan vi have svært ved at forstå hvad der motiverede Jesus til at gøre den modsatte bevægelse, for hvor mange af os ville gøre det? Jo, måske ville vi godt kunne gå med til at gå *en lille smule* ned i levestandard i en god sags tjeneste – mange af os har for eksempel valgt at skrue ned for varmen i denne vinter og i stedet tage en tykkere trøje på, ikke kun fordi varmen er dyr, men også for at nedbringe Europas afhængighed af russisk gas – men så helt og aldeles som Jesus gav afkald på alt, hvem ville dog gøre det?

95 Det er der faktisk mennesker der ville – sikkert også mange flere end vi har kendskab til, for vi hører jo kun deres historier hvis nogen er vidende om hvad de har gjort, og overlever så de kan fortælle om det. Men et eksempel som nogle af jer måske har hørt om, er Maximilian Kolbe, en polsk munk og katolsk præst som under Anden Verdenskrig gav husly til tusindvis af jødiske flygtninge i sit kloster, samtidig med at han udgav en masse antinazistisk litteratur. Den 17.

februar 1941 blev han arresteret af Gestapo, og tre måneder senere blev han overført til den berygtede kz-lejr Auschwitz, hvor han fortsatte sit virke som præst blandt fangerne. Da der en dag var en fange der stak af fra lejren, befalede kommandanten at 10 tilfældige fanger skulle spærres inde og lide sultedøden
105 som straf, sådan at de tilbageværende kunne se at flugtforsøg ville komme til at gå ud over uskyldige mennesker. En af de ti udvalgte var en mand ved navn Franciszek Gajowniczek, der som sergent i den polske hær som havde kæmpet mod de nazistiske tropper. Da Gajowniczek blev kaldt frem, jamrede han: ”Min kone! Mine børn!”, hvorefter Fader Maximilian trådte frem og bad om at
110 overtage hans plads. Det fik han lov til, og for det offer blev han i 1982 helgenkåret af Pave Johannes Paul II. (Gajowniczek overlevede i øvrigt sit ophold i kz-lejren og døde først i 1995, 93 år gammel). Vi lutheranere har som bekendt ikke for vane at helgenkåre folk, men at Maximilian Kolbes minde bliver æret på grund af det han gjorde, er helt og aldeles på sin plads; det tror jeg
115 de fleste vil give mig ret i. At ofre sig for at redde andre er den største kærlighedsgerning et menneske kan gøre, og det er med rette at vi hylder dem der gør den slags.

Alligevel hører det med til historien at Fader Maximilian i forvejen var i en
120 temmelig håbløs situation da han tilbød at tage sergent Gajowniczeks plads i sultekammeret. Anderledes var det med Jesus: Han var i Himlen hos Gud, i utilgængeligt lys og ukrænkelig salighed, og synden og døden og hvad der ellers er af onde kræfter i denne verden, kunne aldrig i evighed nå ham. Han havde virkelig alt at tabe. Hvad havde han da at vinde, siden han valgte at give så stort
125 et afkald?

Os. Dig og mig. Og alle andre mennesker som vil tage imod hans kærlighedsgave. Det var ene og alene hans inderlige kærlighed der drog ham til vor jammer ned, som vi sang. Hvor tit tænker vi på hvor stort det er?
130

I 1994 besøgte den aldrende Franciszek Gajowniczek en kirke i Texas, der har navn efter manden der reddede ham – Sankt Maximilian Kolbes Kirke i Houston. Ved den lejlighed udtalte han: ”Så længe jeg har åndedræt i mine lunger, er din min pligt at fortælle mennesker om Maximilian Kolbes
135 heltemodige kærlighedsgerning” [egen oversættelse, citeret fra https://en.wikipedia.org/wiki/Franciszek_Gajowniczek]. Hvor meget mere må det så ikke være vores hellige pligt at bruge hvert eneste åndedrag nu og i al evighed på at lovprise vores herre og frelser Jesus Kristus for det offer han bragte

140 for os!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

145 **Kildetype**
Digitalt manuskript

Tags

Første tekstrække, Juledag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

150 **URI**
<https://www.dansketaler.dk/tale/NIKOLAJ-HARTUNG-KJAERBYS-PRÆDIKEN-JULEDAG>

155

160

165

170

175